

Vergaderjaar 1988–1989 Nr. 270*

16 979

Vaststelling en invoering van titel 7.1 (koop en ruil) van het Nieuw Burgerlijk Wetboek

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE BIJZONDERE COMMISSIE VOOR DE HERZIENING VAN HET BURGERLIJK WETBOEK¹

Vastgesteld 4 juli 1989

De Bijzondere Commissie voor de herziening van het Burgerlijk Wetboek brengt als volgt verslag uit van haar bevindingen over dit wetsvoorstel.

Algemeen

a. Het onderhavige wetsvoorstel is het eerste van een reeks betreffende de herziening van de bijzondere overeenkomsten, die in het Nieuwe BW in boek 7 zullen worden opgenomen. Voor de commissie is dit aanleiding de Minister te vragen of en, indien ja, wanneer en in welk kader een principiële debat over boek 7 zal plaatsvinden.

Ter toelichting van deze vraag merkt de commissie het volgende op. Het Groene Boek 7 is zeer traditioneel van opzet. De bekende benoemde contracten passeren de revue. Intussen zijn echter vele nieuwe contractvormen gegroeid ten aanzien waarvan de vraag rijst of ze (ook) regeling behoeven. De commissie denkt in dit verband, zonder aanspraak op volledigheid, aan bijvoorbeeld reparatiecontracten, energieleverantiecontracten, de overeenkomst betreffende de achtergestelde lening, hulpverleningsovereenkomsten (al of niet in ruime, d.w.z. ook niet-medische, zin opgevat), contracten waarbij derden als financier of subsidiënt zijn betrokken en uit dien hoofde de inhoud van het contract in soms hoge mate kunnen bepalen (arts, apotheker, huur van verzorgingsflats of aanleunflats, theater, huurovereenkomsten met huursubsidie e.d.m.) alsmede, tenslotte, de zeer belangrijke bankovereenkomsten en voorts allerlei kredietovereenkomsten. Bij de vraag of bijzondere overeenkomsten wettelijke regeling behoeven en, indien ja, welke inhoud deze moet krijgen, dient voorts aandacht te worden besteed aan de zelfregulering door het bedrijfs- en beroepsleven, al of niet in samenwerking met consumentenorganisaties. Het verschijnsel van de zelfregulering neemt toe en de vraag is of de wetgever dit niet nog meer moet stimuleren. Het gevolg kan zijn dat aan een wettelijke regeling geen of minder behoefte bestaat dan wel dat met een paar hoofdlijnen kan worden volstaan.

¹ Samenstelling:

Michiels van Kessenich-Hoogendam (CDA), Mastik-Sonneveldt (PvdA), Heijne Makkreel (VVD), voorzitter, Glastra van Loon (D66), Barendregt (SGP), De Gaay Fortman (PPR), Vogt (PSP), Schuurman (RPF), mw. Bolding (CPN), Van der Jagt (GPV).

* Het vorige stuk is verschenen onder nr. 257 van vergaderjaar 1987–1988

De commissie verneemt omtrent het bovenstaande gaarne de mening van de Minister.

b. Samenhangend met het voorgaande, onderschrijft de commissie het standpunt van de Minister voor bepaalde soorten koop, zoals fabriekenkoop, compensatiekoop, teleshopping e.d.m. in ieder geval vooralsnog geen bijzondere voorzieningen te treffen (UCV 61 d.d. 6 juni 1988, p. 26/8). De commissie heeft zich alleen afgevraagd waarom het wetsvoorstel wel de koop op proef regelt (afd. 7.1.9). Het lijkt er voor de commissie op dat hiervoor alleen historische redenen (art. 1499 BW) zijn aan te voeren, maar dat de regeling niet zonder meer past bij de hierover gememoreerde terughoudende opstelling ten aanzien van speciale bepalingen voor bijzondere vormen van koop.

Zelfregulering en titel 7.1

De commissie zou gaarne geïnformeerd worden over de stand van zaken omtrent de zelfregulering door het bedrijfsleven en consumentenorganisaties ten aanzien van

- a. de after sales-service (onder meer UCV 61, p. 17 m.k.)
- b. produkteninformatieplichten en garantiebepalingen (onder meer Memorie van Antoord, p. 2 en n.a.v. Eindverslag, p. 2)
- c. de franchise van art. 7.1.3.7 lid 2 sub c (onder meer 3e Nota van Wijziging)

Voorts vraagt de commissie wat de Minister zal doen wanneer de kwesties sub b en c niet naar tevredenheid in het overleg tussen het bedrijfsleven en de consumentenorganisaties zullen kunnen worden geregeld.

Afstemming titel 7.1 op boeken 3 en 6

Titel 7.1 is zoveel mogelijk afgestemd op het algemene overeenkomsten- en verbintenissenrecht. De commissie constateert met genoegen dat deze afstemming in het algemeen goed is geslaagd. Op een aantal punten echter is zij nog niet geheel overtuigd.

a. Het begrip «niet beantwoorden aan de overeenkomst» van art. 7.1.2.7 omvat blijkens de Memorie van Toelichting, p. 34 «ieder verschil tussen de zaak die het onderwerp van de overeenkomst uitmaakt en de afgeleverde zaak». Eerder al was in de Memorie van Toelichting opgemerkt dat met dit begrip de aard van de tekortkoming niet langer relevant is met het oog op de vordering die men wenst in te stellen: wanprestatie, dwaling of een van de bijzondere vorderingen van art. 7.1.3.1 en 2 (Memorie van Toelichting, p. 42). Wel bevat art. 7.1.3.5 voor al deze vorderingen dezelfde voorwaarden, te weten dat de koper binnen bewaarde tijd moet reageren en dat de verjaringstermijn tweejaar bedraagt.

Bij de commissie is de vraag gerezen welke betekenis in dit verband toekomt aan het verzuim, dat naar gemeen recht immers nodig is (meestal) voor een vordering tot ontbinding of schadevergoeding op grond van wanprestatie. Kan bijvoorbeeld bij koop zonder meer, dit wil zeggen zonder een ingebrekestelling, ontbinding, schadevergoeding of herstel en vervanging worden gevorderd, in gevallen dat de zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt en de koper dit tijdig heeft laten weten aan de verkoper? Of moet in dit soort gevallen de mededeling van art. 7.1.3.5 tevens als de ingebrekestelling worden opgevat?

b. In HR 12 mei 1989, RvdW 1989, 129 (Terwischa/Schreven) is beslist dat naar huidig recht degene die gedwaald heeft geen beroep kan doen op art. 6.5.2.12a (aanpassings- en wijzigingsbevoegdheid). Het gehanteerde argument is dat anticipatie uitgesloten is, omdat in het Nieuwe BW de rechtspositie van een koper van een bepaalde zaak met gebreken geheel anders is geregeld dan in het huidige recht.

Naar huidig recht is de verhouding van dwaling en verborgen gebreken – want daarop doelt de Hoge Raad – omstreden. De vraag van de commissie is of dit zich niet voortzet in het Nieuwe BW ten aanzien van de verhouding van art. 6.5.2.12a en art. 7.1.3.5. Art. 6.5.2.12a verleent een partij het recht tijdig een wijziging van de overeenkomst voor te stellen, die het nadeel van de ander opheft. Ook de rechter kan de gevolgen van de vernietiging wijzigen en regelen.

Stel, dat een zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt en dat de verkoper tijdig bijv. een herstel aanbiedt of een evenredige vermindering van de koopprijs, die voldoet aan art. 6.5.2.12a, dan kan de koper niet met succes een beoep doen op dwaling. Kan hij dan wel nog een beroep doen op onverkorte nakoming eisen? De vraag is met name van belang wanneer de koper toch al niet voornemens was zich op dwaling te beroepen, maar op ontbinding en schadevergoeding (omdat schadevergoeding bij dwaling problematisch is en voldaan moet zijn aan de vereisten van onrechtmatige daad) dan wel onverkorte wilde eisen.

c. De koper moet ingevolge art. 7.1.3.5 binnen bekwame tijd reageren op straffe van verlies van al zijn aanspraken. Dit is in het belang van de verkoper geoordeeld, die anders geconfronteerd zou worden met niet meer te verifiëren klachten.

In het huidige recht is de verborgen gebreken regeling eveneens aan een (zeer) korte termijn gebonden op straffe van verval van rechten. Dit heeft er toe geleid dat het toepassingsgebied van verborgen gebreken door de Hoge Raad sterk is ingeperkt.

In art. 7.1.3.5 kan met een eenvoudige mededeling worden volstaan en hoeft pas na 2 jaar te worden geprocedeerd. Niettemin zal ook in het nieuwe recht meer dan eens het geval voordoen dat de aangesproken verkoper zich met succes beroept op overschrijding van de termijn.

1. De commissie vraagt zich af of de afweging van de belangen van koper en verkoper wel goed is, ook in gevallen van consumentenkoop. Is er niet een bepaald niet denkbeeldige kans dat zich m.b.t. art. 7.1.3.5 (in het algemeen of alleen bij consumentenkoop) eenzelfde ontwikkeling ten nadele van de koper voordoet m.b.t. verborgen gebreken?

2. Voorts vraagt de commissie zich af of het nodig en verstandig is een zó op één element (t.w. de termijn) toegespitste maatstaf te ontwerpen als in art. 7.1.3.5 is gebeurd, in plaats van de beslissing te laten afhangen van met name de aard van het gekochte, de deskundigheid, onderlinge verhouding en juridische kennis van betrokkenen en voor het overige te toetsen aan de algemene leerstukken van rechtsverwerking en goede trouw, die naar de mening van de commissie voldoende soelaas bieden, mede gelet op het feit dat bij een wat late reactie van de koper ook altijd aan de verkoper kan worden tegemoet gekomen met behulp van een omkering van de bewijslast. Zou hiermee niet beter aangesloten worden bij het algemene vermogensrecht?

3. Een derde vraag in dit verband is of een koper de bevoegdheid heeft om in een geval dat hij vermoedt dat de afgeleverde zaak niet aan de overeenkomst beantwoordt, eerst het advies van een deskundige in te winnen alvorens de mededeling te doen als bedoeld in art. 7.1.3.5? Voorts: is een mededeling dat de koper zich alle rechten terzake van de niet-beantwoording van de zaak aan de overeenkomst, voorbehoudt in afwachting van een nader onderzoek, voldoende in de zin van art. 7.1.3.5? Moet hij, in afwachting van een nader onderzoek, een dergelijke mededeling ook doen op straffe van verlies van zijn aanspraken?

Consumentenkoop (en algemene voorwaarden)

De commissie kan zich in het algemeen verenigen met de voorgestelde bijzondere voorzieningen voor de consumentenkoop. Toch zou zij voor de

toekomst willen bepleiten om – gezien de recente ontwikkelingen, waaronder met name de regeling van afd. 6.5.2A inzake algemene voorwaarden, alsook gelet op de huidige wijze van rechtsvinding waarin meer dan voorheen kan worden gedifferentieerd naargelang onder meer de positie en de onderlinge verhouding van partijen – terughoudendheid te betrachten bij het ontwerpen van bijzondere voorzieningen voor consumenten. In het bijzonder denkt de commissie in dit verband aan de in boek 7 op te nemen benoemde contracten, die nog ontworpen en/of behandeld moeten worden.

Art. 7.1.3.7 – 7.1.3.9

De problematiek van de verhouding tussen consument, leverancier en producent, waar het gaat om schadevergoeding, is belangrijk, maar ook hoogst ingewikkeld. Tijdens de parlementaire behandeling zijn de bepalingen meerdere keren gewijzigd en ook geamendeerd. Er is al veel overleg over geweest. Onder meer de UCV 61 d.d. 6 juni 1988 was er in belangrijke mate aan gewijd.

De commissie vreest dat de toekomstige gebruiker van de wetsgeschiedenis in de veelheid van wat geopperd, gezegd, geïnterpreteerd en voorgesteld is, spoedig het spoor bijster zal raken. De commissie meent dan ook dat het voor de latere gebruiker van de wetsgeschiedenis buitengewoon nuttig en verhelderend zal zijn wanneer de Minister het, mede na de aanvaarding van de amendementen 17 en 28 ontstane, systeem van art. 7.1.3.7 – 7.1.3.9 (nog eens samenvattend) zou willen toelichten.

Ter verduidelijking en completering zou het naar de mening van de commissie voorts goed zijn de verhouding afnemer-leverancier-producent bij consumentenkoop te vergelijken met die bij een «gewone» koop.

De commissie zou de Minister zeer erkentelijk zijn wanneer hij aan bovenstaande verzoeken zou willen tegemoet komen.

Art. 7.1.8.2

In Kwartaalbericht Nieuw BW 1989/1 heeft Rozemond een aantal kanttekeningen geplaatst bij art. 7.1.8.2. Zijns inziens is het onjuist de bepaling te doen uitstrekken tot de surséance van betaling (in het oorspronkelijke ontwerp was dit ook niet zo; pas later is de surséance toegevoegd). Het door Rozemond aangevoerde argument is dat tijdens een surséance een vordering niet opeisbaar is, terwijl dat voor een beroep op het recht van reclame een onmisbare voorwaarde is. De commissie verneemt gaarne de mening van de Minister hieromtrent.

Artikel III

De bepalingen betreffende de koop op afbetaling zijn in het onderhavige wetsvoorstel niet herzien. Om redenen als genoemd in de Memorie van Toelichting, p. 5 en 6 e.v., is volstaan met een technische aanpassing. Geven de ontwikkelingen sedertdien nog aanleiding om (op termijn) tot een herziening over te gaan?

De voorzitter van de commissie,
Heijne Makkreel

De bijzonder griffier van de commissie,
Vranken